

โรงเรียนเกษตรทางไกล หลักสูตร “เกษตรกรปลอดการเผา”
สถานีวิทยุกระจายเสียงเพื่อการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร

บทที่ 4

หากเกษตรกรหยุดเผา แล้วให้ทำอย่างไร

บทที่ 4

หากเกษตรกรหยุดเผา...แล้วให้ทำอย่างไร

“ถ้าไม่สนับสนุนให้เผา แล้วจะให้ทำอย่างไร?” คงเป็นคำถามที่เกษตรกรหลายท่านสงสัยอยู่ไม่น้อย เพราะในการทำเกษตรในแต่ละครั้ง ย่อมมีทั้งเศษซากทางการเกษตรไว้เสมอ เช่น ฟางข้าว ตอซังข้าว ใบอ้อย หรือใบข้าวโพด เป็นต้น กรมส่งเสริมการเกษตรจึงมีแนวทางการจัดการกับเศษซากที่เหลือจากการทำเกษตรเพื่อให้เกษตรกรสามารถนำเศษซากดังกล่าวที่เกษตรกรบางรายอาจมองว่าไม่มีคุณค่ามาสร้างเป็นประโยชน์ให้แก่เกษตรกร เพื่อลดต้นทุน และเพิ่มผลผลิตได้ ดังนี้

1. การไถกลบ

การไถกลบเศษวัสดุการเกษตรลงไปในดิน นอกจากจะช่วยลดปัญหาการเผาแล้ว ยังเกิดประโยชน์ต่อการผลิตพืชอีกหลายประการ ได้แก่

- เป็นการฟื้นฟูโครงสร้างดินให้เหมาะสมต่อการเพาะปลูก ส่งผลให้ปริมาณเนื้อดิน อนินทรีย์วัตถุ อินทรีย์วัตถุ น้ำ และอากาศมีสัดส่วนที่เหมาะสมสำหรับการเจริญเติบโตของพืช
- ส่งผลให้ดินโปร่ง รากพืชซอนไซดินได้ง่าย ทำให้พืชหาอาหารได้ง่าย เจริญเติบโตได้ดี ผลผลิตสูง
- พลิกให้ไข่แมลงและเชื้อโรคที่สะสมอยู่ในดินกลับขึ้นมาและถูกทำลายด้วยความร้อนจากแสงแดด ส่งผลให้ลดปัญหาเรื่องโรคพืช มีการใช้สารเคมีกำจัดโรคพืชน้อยลง
- พลิกให้รากวัชพืชกลับขึ้นมาตากแดดให้แห้งตาย ลดปัญหาเรื่องวัชพืชในแปลงเพาะปลูก ใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชน้อยลง
- ช่วยเพิ่มความต้านทานการเปลี่ยนแปลงความเป็นกรดเป็นด่างของดิน ทำให้การเปลี่ยนแปลงไม่รวดเร็วจนเป็นอันตรายต่อพืช
- ช่วยลดความเป็นพิษของเหล็ก และแมงกานีสในดิน
- ช่วยลดความเป็นพิษจากดินเค็ม

การไถกลบ ควรทำควบคู่ไปกับการใช้สารอินทรีย์สำหรับเร่งการย่อยสลาย หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า “น้ำหมักชีวภาพ” เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการย่อยสลายเศษวัสดุการเกษตรให้เป็นขุยมูลสัตว์ที่พืชสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้เร็วขึ้น

- ช่วยดูดซับธาตุอาหารจากการใส่ปุ๋ยเคมีไม่ให้สูญเสียไปจากดิน ซึ่งพืชสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพและลดปริมาณการใช้ปุ๋ยเคมี ทำให้ลดต้นทุนการผลิตได้ดี

- ทำให้ปริมาณและกิจกรรมของจุลินทรีย์เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงธาตุอาหารในดินให้อยู่ในรูปที่เป็นประโยชน์ต่อพืช และส่งผลช่วยลดปริมาณเชื้อรา และโรคพืชบางชนิดในดินลดน้อยลงได้อีกด้วย

1.1 การไถกลบในนาข้าว

กรณีการปลูกข้าวเป็นพืชหลักชนิดเดียว หากยังไม่รีบทำนา อาจทิ้งฟางข้าวและตอซังข้าวไว้ในแปลงนาเพื่อรักษาผิวหน้าดิน เมื่อเข้าสู่ฤดูฝน ให้ฉีดย่นด้วยน้ำจุลินทรีย์หน่อกล้วย หรือน้ำหมักชีวภาพ สูตร พด.2 อัตรา 5 ลิตร/ไร่ ไถกลบตอซังและฟางข้าว ทิ้งไว้ 7- 15 วัน เพื่อให้ตอซังย่อยสลายแล้วจึงไถพรวนและทำเทือกเพื่อเตรียมปลูกข้าวต่อไป

กรณีที่เป็นมีการปลูกพืชไร่หลังนา หรือปลูกพืชหมุนเวียน ให้ฉีดย่นน้ำจุลินทรีย์หน่อกล้วย หรือน้ำหมักชีวภาพ สูตร พด.2 อัตรา 5 ลิตร/ไร่ ไถกลบตอซัง และฟางข้าว ทิ้งไว้ 7-15 วัน เพื่อให้ตอซังย่อยสลาย จึงไถพรวนแล้วปลูกพืชไร่ตามปกติ และเมื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตพืชไร่ แล้วให้ทิ้งตอซังไว้ เมื่อถึงฤดูทำนาจึงไถกลบ วัสดุเหล่านี้ทิ้งไว้ประมาณ 15 วัน ก่อนจะทำการปลูกข้าวต่อไป การฉีดย่นน้ำหมักชีวภาพจะช่วยให้ตอซังย่อยสลายตัวเร็วขึ้น ลดปัญหาข้าวเมาหัวซัง และแก๊สไข่เน่าที่เป็นอันตรายต่อการปลูกข้าวได้

การไถกลบในนาข้าว แบ่งได้ 2 ประเภท คือ การไถกลบในนาแห้ง และการไถกลบในน่าน้ำ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1.1.1 เทคนิคการไถกลบที่ดีในพื้นที่นาแห้ง

ขั้นตอนที่ 1 : ไถกลบตอซังฟางข้าวด้วยไถหัวหมู พลิกกลบตอซังฟางข้าวไว้ใต้ดิน ให้อย่อยสลายเป็นปุ๋ยสะสมไว้ในดินเพื่อให้ข้าวที่ปลูกในครั้งถัดไปได้ใช้ประโยชน์ต่อไป อีกทั้งการไถกลบในลักษณะนี้ เป็นการพลิกเอารากหญ้าขึ้นมาตากแดดให้แห้งตาย และเป็นการพลิกให้ไข่แมลงและเชื้อโรคที่สะสมในดินกลับขึ้นมาฆ่าทำลายด้วยความร้อนจากแสงแดด

ขั้นตอนที่ 2 : การย่อยหน้าดินด้วยพรวน 2 แถว เพื่อพรวนย่อยหน้าดินจากเดิมที่อาจจะเกาะกันเป็นก้อนใหญ่ ๆ ให้มีขนาดเล็กลงอย่างสม่ำเสมอ สำหรับรองรับการงอกของเมล็ดข้าว เนื่องจากเมล็ดข้าวจะงอกได้ดีกว่า

1.1.2 เทคนิคการไถกลบที่ดีในพื้นที่น่าน้ำ

ขั้นตอนที่ 1 : ไถกลบตอซังฟางข้าวด้วย ไถกลบตอซังเพลาลมุน เพื่อกลบตอซังฟางข้าวไว้ใต้ดิน ให้อย่อยสลายเป็นปุ๋ยสะสมไว้ในดินต่อไป อีกทั้ง เป็นการพลิกเอารากหญ้าขึ้นมาตากแดดให้แห้งตาย และพลิกให้ไข่แมลงและเชื้อโรคที่สะสมในดินกลับขึ้นมาฆ่าทำลายด้วยความร้อนจากแสงแดด

ขั้นตอนที่ 2 : การย่อยหน้าดินด้วยจอบหมุนตีเทือก เพื่อตีดินและทำเทือกสำหรับรองรับการหว่านน้ำตม หรือปักดำข้าว

1.2 การไถกลบในไร่ข้าวโพด

การไถกลบต่อซังในพื้นที่ปลูกพืชไร่ ซึ่งมีการปลูกพืชไร่หลายชนิด เช่น ข้าวโพด เป็นต้น อาจมีลักษณะใกล้เคียงกับการไถกลบในพื้นที่นาแห้ง โดยให้เกษตรกรกรีดพ่นด้วยน้ำหมักจุลินทรีย์หน่อกล้วย หรือน้ำหมักชีวภาพ สูตร พด.2 อัตรา 5 ลิตร/ไร่ ก่อนไถกลบต่อซังข้าวโพดทิ้งไว้ 7-15 วัน เพื่อให้ต่อซังข้าวโพดย่อยสลาย จากนั้นจึงไถพรวนดินอีกครั้ง และทำการเพาะปลูกได้ตามปกติ
